

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 168 (1741), 11 grudnia 2018 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski • Bartosz Wiśniewski • Rafał Tarnogórski

Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)

Anna Maria Dwyer • Sebastian Płóciennik • Patrycja Sasnal

Justyna Szczudlik • Jolanta Szymańska • Marcin Terlikowski • Tomasz Żornaczuk

Nowy cykl planowania potencjału obronnego NATO

Wojciech Lorenz

W najbliższych latach NATO zwiększy nacisk na rozwój zaawansowanego technologicznie uzbrojenia. Od przewagi nad Rosją w tej dziedzinie będzie zależała zdolność państw członkowskich do prowadzenia operacji kolektywnej obrony. Dalszy rozwój potencjału niezbędnego do prowadzenia misji reagowania kryzysowego będzie wpływał na spójność polityczną Sojuszu. Zdolność NATO do prowadzenia obu rodzajów misji w tym samym czasie przełoży się na bezpieczeństwo Polski w długiej perspektywie.

NATO rozpoczyna etap planowania rozwoju zdolności wojskowych na potrzeby wspólnych misji. W tym celu Dowództwo ds. Transformacji (ACT) opracowało Analizę trendów strategicznych (NATO Strategic Foresight Analysis), wpływających na bezpieczeństwo Sojuszu i rozwój jego zdolności w perspektywie ponad 15 lat. Na tej podstawie ACT i drugie dowództwo strategiczne NATO (Dowództwo ds. Operacji – ACO) opracowały Ramy dla przyszłych operacji sojuszniczych (Framework for Future Alliance Operations), zawierające sugestie, jakimi zdolnościami powinien dysponować Sojusz. Przygotowane dokumenty mają ułatwić przywódcom politycznym uzgodnienie, ile misji jednocześnie i jakiego typu państwa członkowskie chcą wspólnie prowadzić. Decyzja polityczna w tej sprawie (tzw. Political Guidance, PG) zostanie podjęta na początku 2019 r. i będzie podstawą do rozpoczęcia czteroletniego cyklu planowania potencjału obronnego (NATO Defence Planning Proces – NDPP). Struktury międzynarodowe NATO opracują następnie katalog niezbędnych zdolności (rodzajów sił, ich wielkości, sprzętu, uzbrojenia, logistyki, wsparcia szkoleniowego) i po konsultacjach z państwami członkowskimi wyznaczą im, jakie zdolności powinny rozwijać. Ten etap planowania i rozliczania państw członkowskich z inwestycji będzie już niejawnym.

Analiza trendów strategicznych i implikacje dla NATO. Analiza trendów strategicznych z 2017 r., która zastępuje poprzednią z 2013 r., wskazuje na wzrost zagrożenia ze strony Rosji i Chin oraz rosnące znaczenie aktorów pozapaństwowych. Ich zdolność do użycia siły zwiększył dostęp do nowoczesnych technologii. Zmiany w globalnej równowadze sił prowadzą do relatywnego osłabienia potęgi Zachodu na rzecz Azji. Konflikty regionalne na Bliskim Wschodzie i w Afryce będą się przyczyniać do zagrożenia terrorystycznego i masowych migracji do Europy. Sojusz musi się liczyć z przesunięciem uwagi strategicznej USA w stronę Azji i Pacyfiku. NATO i UE, które pozostają uzależnione od wsparcia wojskowego USA, będą zmuszone wziąć większą odpowiedzialność za bezpieczeństwo Europy. Efektywne reagowanie na zagrożenia z różnych kierunków będzie wymagało pogłębienia współpracy z państwami partnerskimi Sojuszu. Od tego, czy uda się wzmocnić zdolność do reagowania na zagrożenia ze wschodu i z południa, uzależnione będą więzi transatlantyckie i spójność polityczna NATO.

Ramy dla operacji NATO z 2018 r. zastępują analogiczny dokument z 2015 r. i wskazują na wzrost zagrożenia konfliktem „z państwem o potencjale porównywalnym do NATO” (w praktyce Rosją i Chinami). Bardziej niż w poprzednich analizach wyeksponowano znaczenie kolektywnej obrony i nuklearnego odstraszania. NATO powinno mieć zdolność do prowadzenia wielonarodowej operacji na dużą skalę i o wysokiej intensywności. Jednocześnie sojusznicy muszą być gotowi do prowadzenia wspólnej operacji w dowolnym regionie świata. W porównaniu z dokumentem sprzed czterech lat zwiększona została liczba

sytuacji zagrażających stabilności NATO. Dodano m.in. zagrożenia hybrydowe, wojnę informacyjną i słabość struktur państwowych. Wyzwaniem pozostaje utrzymanie niezbędnej do działania przewagi technologicznej w celu niezakłóconego dostępu do regionu operacji. Dokument bardziej szczegółowo wskazuje na zdolności i technologie, od których może zależeć powodzenie misji Sojuszu. Konieczne będzie m.in. wzmocnienie siły ognia poprzez zdolność do precyzyjnych ataków z dużej odległości oraz użycie broni hipersonicznej. Przyszłe pole walki będzie w większym stopniu polegać na zdolności do walki radioelektronicznej, sztucznej inteligencji, systemach bezzałogowych i autonomicznych. Aby obniżyć koszty użycia siły, państwa NATO powinny inwestować w rozwój kierowanej broni wysokoenergetycznej (*directed energy weapons*).

Trendy w rozwoju potencjału NATO. Sojusz od początku swojego istnienia borykał się z problemem zapewnienia odpowiedniego poziomu i jakości sił na potrzeby obrony i odstraszania, a jednocześnie działań poza własnym terytorium. Brak zdolności i woli politycznej europejskich sojuszników do wsparcia USA poza Europą i niewystarczające inwestycje w uzbrojenie zagroziły częściowym wycofaniem amerykańskich wojsk z Europy. Od czasu zakończenia zimnej wojny państwa członkowskie NATO zwiększyły zdolność do działania poza własnym terytorium, ale wciąż polegają na wsparciu USA. Jednocześnie zaniedbały rozwój zdolności do udziału w klasycznym konflikcie z innym mocarstwem. Jak wskazuje [raport Komisji ds. Strategii Obrony Narodowej USA \(NDSC\)](#), nawet Stany Zjednoczone miałyby problem z rozstrzygnięciem ewentualnego konfliktu z Rosją na korzystnych dla siebie warunkach.

Od czasu aneksji Krymu w 2014 r. państwa członkowskie zaczęły zwiększać wydatki na obronność oraz podnosić gotowość swoich sił. Przywódcy polityczni uznali konieczność rozwoju cięższego sprzętu i uzbrojenia oraz zdolności do prowadzenia konfliktu z rywalem o porównywalnym potencjale. Przyjęta na szczycie w Brukseli w 2018 r. Deklaracja o bezpieczeństwie i solidarności transatlantyckiej podkreśla konieczność utrzymania globalnej roli NATO oraz zdolności do działania poza własnym terytorium.

Podjęte decyzje polityczne i najnowsze analizy wojskowe wskazują na konsensus między poziomem politycznym i wojskowym w sprawie adaptacji NATO do nowych zagrożeń. Ilościowy i jakościowy rozwój potencjału będzie jednak uzależniony od utrzymania poparcia społecznego dla zwiększonych wydatków na obronność. Kluczowe będzie poprawienie efektywności współpracy wielonarodowej oraz koordynowanie rozwijanych zdolności z Unią Europejską. NATO i UE uzgodniły już obszary współpracy, m.in. przy rozwijaniu zdolności obronnych, i zapowiedziały koordynowanie swoich planów. Znaczenie współpracy w formacie UE wzmacniają mechanizm PESCO wspierający wielonarodową współpracę oraz Europejski Fundusz Obrony, który umożliwi współfinansowanie rozwoju zdolności z budżetu Unii. Wszystkie z 34 projektów PESCO zatwierdzonych do tej pory mogą ułatwić prowadzenie misji przez Sojusz. Szansę na rozwój zdolności i opracowanie nowych technologii zwiększają nie tylko zachęty finansowe, ale także większa jawność unijnego procesu. Konieczność szybkiego rozwoju potencjału wpłynie również na wzrost politycznego i praktycznego znaczenia przyjętej przez NATO w 2014 r. koncepcji państw ramowych. Zakłada ona rozwój krytycznych zdolności przez grupy państw, pod kierunkiem lidera, który dysponuje największym potencjałem technologiczno-przemysłowym. Istotny wpływ na rozwój potencjału NATO mogą mieć także zmiany w amerykańskiej strategii, która wskazując na zagrożenie ze strony Rosji i Chin, otwiera nowe możliwości sprzedaży sojusznikom nowoczesnego uzbrojenia oraz transferu technologii. Dla części państw sposobem na stymulowanie inwestycji w potencjał militarny będzie odwoływanie się do koncepcji autonomii strategicznej UE. Może to być korzystne dla NATO i relacji między Europą a USA, pod warunkiem że autonomia będzie jasno zdefiniowana jako zdolność do samodzielnego prowadzenia misji reagowania kryzysowego, w uzupełnieniu potencjału Sojuszu i bez duplikowania jego struktur.

Wyzwania dla Polski. Bezpieczeństwo Polski w długiej perspektywie będzie uzależnione od przewagi technologicznej NATO nad Rosją i od możliwości prowadzenia działań obronnych w zasięgu rosyjskich systemów rażenia. Polska powinna stymulować rozwój takiego potencjału poprzez współpracę z państwami o kluczowym znaczeniu dla powodzenia misji kolektywnej obrony, przede wszystkim USA, Francją, Niemcami i Wielką Brytanią. Wyzwaniem dla Polski będzie rozwój potencjału na potrzeby misji reagowania kryzysowego, który będzie wpływał na polityczną spójność NATO. Niezależnie od stanu relacji polsko-amerykańskich brak takich zdolności u państw europejskich może ograniczać gotowość Stanów Zjednoczonych do wzmacniania ich obecności w Europie, w tym w Polsce. Efektywny rozwój potencjału będzie wymagał zaangażowania w projekty realizowane w ramach UE. Dzięki takiej współpracy Polska może wpływać na koncepcję autonomii strategicznej UE, tak aby wzmacniać spójność NATO i więzi transatlantyckie.